

LAPPEENRANNAN KAUPUNKI

Arviointikertomus 2017

LAPPEENRANNAN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA 15.5.2018

KAUPUNGINVALTUUSTO 4.6.2018

Sisältö

Tarkastuslautakunnan toiminta.....	1
Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminnan tavoitteet	1
Arviointiprosessi ja tietolähteet	2
Lappeenranta 2028 strategian toteutuminen.....	3
Lappeenrannan taloudellinen asema 2017	5
Lappeenrannan kaupungin talouden kehitys.....	6
Investointien toteutuminen vuonna 2017	7
Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	8
Yhteiset palvelut.....	8
Sosiaali- ja terveystalvelut	10
Hyvinvointi- ja sivistyspalvelut.....	11
Elinvoima ja kaupunkikehitys	14
Konserniyhtiöiden tavoitteiden toteutuminen	16
Muut arviot	18
Yhteenveto	21

Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan jäseninä ja heidän henkilökohtaisina varajäseninä ovat kertomusvuonna olleet:

1.6.2017 -

JÄSENET	VARAJÄSENET
Lindh Tuula, pj.	Vahtokari-Sahari Tarja
Pulli Jarmo, vpi.	Kurkela Matti
Auranen Johanna	Jääskeläinen Marja 26.3.2018 alkaen Korpela-Taimela Aulikki
Herttuainen Teppo	Inkeroinen Juha
Lamminpää Kirsti	Järvinen Juha
Lehtonen Kullervo	Jokelainen Sami
Mustola Toni	Mäkelä Petri
Riutta Topi M	Myllärinen Anneli
Virtanen Merja	Vepsäläinen Hannele

Tarkastuslautakunnan esittelijänä ja sihteerinä on toiminut tarkastuspäällikkö Anitta Vilkkö. Valtuuston valitsemana tilintarkastajana on toiminut JHTT -yhteisö BDO Auditor Oy ja päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Ulla-Maija Tuomela.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT JA TOIMINNAN TAVOITTEET

Tarkastuslautakunnan päätehtävät ovat kuntalain 121 §:n mukaan valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisen seuranta ja arviointi kunnassa ja kuntakonsernissa, tilintarkastuksen järjestäminen, hallinnon ja talouden tarkastusta koskevien asioiden valmistelu sekä kunnan toiminnan järjestämisen arviointi so. onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Valtuusto hyväksyy kuntalain 110 §:n mukaan toiminnan ja talouden tavoitteet talousarviossa ja -suunnitelmassa. Valtuusto asettaa tavoitteita myös esimerkiksi erilaisten strategioiden ja toimenpideohjelmien hyväksymisen yhteydessä.

Tarkastuslautakunnan arviointi on kaupungin toiminnan tuloksellisuuden, tarkoituksenmukaisuuden ja vaikuttavuuden arviointia, jossa korostuu kuntalaisen näkökulma. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota erityisesti niihin tavoitteisiin, jotka eivät ole toteutuneet.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut 13 kertaa suoritessaan kertomusvuoden 2017 arviointia. Tarkastuslautakunnan työ on tapahtunut suunnitelmallisesti vuosille 2017 - 2021 hyväksytyn tarkastus-suunnitelman mukaan. Arviointisuunnitelma on saatettu tiedoksi kaupunginvaltuustolle. Vuoden 2017 arviointia varten on laadittu erillinen työohjelma.

Tarkastuslautakunnan jäsenet eivät ole osallistuneet sen toimialan, lautakunnan tai konserniyhteisön arviointiin, jonka jäseniä tai varajäseniä he ovat tai johon he ovat työ- tai virkasuhteessa.

Tarkastuslautakunnan työn painopisteet tilikaudella 2017

Tarkastuslautakunnan arviointityön painopisteinä tilikaudella 2017 olivat seuraavat kohteet:

- ✓ Lappeenranta 2028 strategian toteutumisen arviointi
- ✓ Talouden tasapainotusohjelman arviointi
- ✓ Kaupungin eri toimialojen tuloksellisuus ja tavoitteiden toteutuminen
- ✓ Hankinnat ja kilpailuttaminen
- ✓ Assistenttipalvelut, asiakirjahallinto
- ✓ Lato-konserni, Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy, Saimaan Tukipalvelut Oy

Edellä mainitut arviointikohteet ja niistä tilikauden aikana tehdyt tarkastushavainnot ja johtopäätökset on dokumentoitu tarkastuslautakunnan omissa työmuistioissa. Arviointikohteita koskevat keskeiset havainnot on nostettu tiivistetysti esille tässä arviointikertomuksessa.

Ulkoisen tarkastuksen talousarvion, tilintarkastuksen ja sisäisen tarkastuksen toteutuminen

Valtuuston ulkoiselle tarkastukselle (tarkastuslautakunnan toiminta + tilintarkastus) vahvistama toimintakate oli -147 372 euroa ja toteuma oli -106 080 euroa.

Tilintarkastusta on suoritettu ennalta laaditun työsuunnitelman mukaan. Tarkastuslautakunnalle on annettu raportteja tilikauden aikaisen tarkastuksen havainnoista. Keväällä 2018 tarkastustoimi on valmistellut tilintarkastuspalvelujen hankinnan tilivuosi 2018 - 2021 ja optiona tilivuosi 2022 - 2023. Sisäinen tarkastus on toteuttanut kaupunginjohtajan vahvistaman työsuunnitelman mukaiset tarkastukset sekä yksittäisinä toimeksiantoina pyydyt tarkastukset ja selvitykset. Tarkastuslautakunnalle tehdään vuosittain kirjallinen yhteenvedoraportti sisäisen tarkastuksen työsuunnitelman toteutumisesta.

ARVIOINTIPROSESSI JA TIETOLÄHTEET

Tarkastuslautakunnan niin tilikauden aikaisessa arviointityössä kuin tässä arviointikertomuksessakin olevat havainnot, johtopäätökset ja kehittämisehdotukset perustuvat tarkastuslautakunnan arviointityössään käyttämiin tietolähteisiin (mainittu jäljempänä).

Valtuuston asettamat sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet ovat kuntalain 121 §:n mukaisesti arvioinnin ensisijaisena lähtökohtana. Tarkastuslautakunnan tekemä arviointityö on suunnitelmallista ja jatkuvaa, mikä mahdollistaa kokonaisvaltaisen arvioinnin tekemisen ja lisäksi tilikausittaisiin painopiste-alueisiin syventymisen ja niiden esille nostamisen arviointikertomuksessa.

Tarkastuslautakunta myös valvoo, että edellisinä vuosina arviointikertomuksessa esille tulleisiin havaintoihin ja niihin liittyviin kehittämisehdotuksiin on reagoitu ja tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin

on ryhdytty. Kaupunginhallitus on antanut selvityksen valtuustolle arviointikertomuksen 2016 johdosta tehdyistä toimenpiteistä 15.1.2018 § 4.

Arvioinnin tietolähteet

- ✓ Lappeenranta 2028 strategia
- ✓ Talousarvio 2017 ja taloussuunnitelma 2018–2019
- ✓ Tilinpäätös 2017
- ✓ Strategian toteutumisraportointi
- ✓ Osavuositarkastukset
- ✓ Tarkastuslautakunnan tarkastussuunnitelma tarkastuskaudelle 2017–2021
- ✓ Tarkastuslautakunnan työohjelma tarkastuskaudelle 2017
- ✓ Tarkastuslautakunnan tilivuoteen 2017 kohdistuvat haastattelut, haastatteluihin liittyvät arviointimuistiot ja muu haastattelujen yhteydessä saatu arviointimateriaali
- ✓ Arviointikertomus 2016: keskeisimpien havaintojen ja niiden pohjalta tehtyjen kehittämisehdotusten toteutuminen tilikauden 2017 aikana

Tarkastuslautakunta 24.4.2018.

Kuvassa vasemmalta sisäinen tarkastaja *Marja Liljenbäck*, BDO Audiator Oy *Minna Ainasvuori*, tarkastuslautakunnan varajäsen *Anneli Myllärinen*, BDO Audiator Oy *Matti Riekkö*, tarkastuslautakunnan jäsen *Kirsti Lamminpää*, tarkastuslautakunnan jäsen *Merja Virtanen*, tarkastuspäällikkö *Anitta Vilkkö*, tarkastuslautakunnan jäsen *Teppo Herttuainen*, tarkastuslautakunnan jäsen *Johanna Auranen*, tarkastuslautakunnan jäsen *Toni Mustola*, tarkastuslautakunnan puheenjohtaja *Tuula Lindh*, tarkastuslautakunnan varapuheenjohtaja *Jarmo Pulli* ja tarkastuslautakunnan jäsen *Kullervo Lehtonen*.

Lappeenranta 2028 strategian toteutuminen

Valtuusto on laatinut kaupungille Lappeenranta 2028 -strategian. Vuoden 2017 talousarvioon on vielä laadittu tavoitteet valtuuston kaudelle 2013 - 2016 hyväksymästä strategiasta, koska kuntavaaleja siirrettiin syksystä 2016 keväälle 2017 pidettäväksi.

Toimialat ovat eri toimintojensa osalta esittäneet valtuustoon nähden sitovia tavoitteita, jotka on johdettu strategian toimenpideohjelmista. Tavoitteissa on vain keskeisimmät painopisteet. Lappeenranta 2028 strategian toteutumisesta on valtuusto edellyttänyt raportointia säännönmukaisesti.

Tarkastuslautakunta on koonnut seuraaviin taulukoihin huomionsa toimialojen strategisten tavoitteiden toteutumisesta vuoden 2017 toimintakertomuksessa.

Strategian raportoinnin toimenpideohjelman tavoitteet on tiivistetty seuraaviin avainmittareihin:

- hyvinvoivat asukkaat
- elinvoimainen kaupunki
- osallistava toimintatapa
- tasapainoinen talous

Lappeenranta 2033-strategia

Lappeenrannan kaupunginvaltuusto on hyväksynyt uuden Lappeenranta 2033 -kuntastrategian (11.12.2017 142 §). Uusi strategia on ohjannut vuoden 2018 talouden ja toiminnan suunnittelua. Tarkastuslautakunta on tutustunut uuteen strategiaan ja toteaa, että strategia on selkeä, hyvä ja käyttökelpoinen.

Strategisella suunnittelulla tehdään oikeita ja hyviä asioita. Tarkastuslautakunta toteaa, että kaikki strategiassa esitetyt asiat eivät ole kaupungin resursseilla toteutettavissa, mutta ovat sen luonteisia, joissa kaupungin tehtävä on tukea toimintaa, olla mukana yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa sekä olla ajamassa kaupungin etua. Strategiassa on aiempaa konkreettisempia mittareita ja strategia on tarkastuslautakunnan mielestä hengeltään innovatiivinen ja eteenpäin katsova.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että strategian viestiminen on ollut näkyvää ja aktiivista. Strategia laadittiin osallistavalla otteella, ja strategian toimeenpanossa on otettu mukaan sidosryhmiä ja henkilöstöä. Strategiapamauksissa on kerätty henkilöstöltä ja sidosryhmiltä ideoita strategian tavoitteiden toteuttamiseksi.

Hyvinvoivat asukkaat

AKTIIVISUUDELLA HYVINVOINTIA – VAHVA OTE ELÄMÄÄN – TEHOKKUUTTA TYÖLLISYYDEN HOITOON – VIIHTYISÄ JA TURVALLINEN ELINYMPÄRISTÖ

HYVIN EDISTYNEET OSA-ALUEET	TAVOITELTUA HEIKOMMIN EDISTYNEET OSA-ALUEET
+ Nuorisotyöttömien määrä on pudonnut + Maahanmuuttajien työllistymistä on edistetty + Laitoshoidtoa on purettu ja painopistettä muutettu kodinomaiseen suuntaan + Matalan kynnyksen toimintamalleja on kehitetty monella toimialalla + Yhä harvempi 17 - 24-vuotias nuori on koulutuksen ulkopuolella	– Työllisyyden edistäminen: yleinen työllisyystilanne on parantunut, mutta ei ole heijastunut suoraan kuntien työmarkkinatuen mak-suosuuksiin. – Työkyvyttömyyseläkeläisten osuus 16 - 64 -vuotiaista on tavoiteltua suurempi – Kuntalaisten tyytyväisyys asuinalueiden palvelutasoon tai rakennetun ympäristön viihtyisyyteen ja kauneuteen ei ole kehittynyt tavoitellulle tasolle

Elinvoimainen kaupunki

UUDISTUVA ELINKEINORAKENNE - EHEÄ JA TEHOKAS KAUPUNKIRAKENNE - SAAVUTETTAVUUS JA SUJUVAT LIIKENNEYHTEYDET - KANSAINVÄLINEN JA VIHREÄ YLIOPISTOKAUPUNKI - MONIPUOLINEN MATKAILUKAUPUNKI

HYVIN EDISTYNEET OSA-ALUEET	TAVOITELTUA HEIKOMMIN EDISTYNEET OSA-ALUEET
+ Valtakunnalliset liikennehankkeet (VT 6 ja raidehankkeet) ovat edistyneet. Kansainväliset liikenneyhteydet ovat kehittyneet ja paikallisliikenteen käyttäjämäärä on lisääntynyt. Reittilientoyhteydet ovat alkaneet uudestaan + Sijoitus imago-tutkimuksessa on parantunut + Matkailu on piristynyt mm. Nuijamaan matkustajamäärien ja Lappeenrannan seudun yöpymisten osalta + Kokeilu ympäristöjen kautta on pyritty luomaan uutta liiketoimintaa. Sijoittumistyöllä on saatu Lappeenrantaan uusia yrityksiä + Kaupunkirakenne on tiivistynyt ja keskustan kehittäminen on onnistunut	– Kaupungin väestömäärän kasvu on pienentynyt – Alueelle kiinnittyvien opiskelijoiden osuuden kasvattamisessa on LUTin opiskelijoiden osalta jääty tavoitteesta

Osallistava toimintatapa

AVOIMESTI JA KUUNNELLEN - YHDESSÄ TEHDEN - RAKENTEITA JA TOIMINTAMALLEJA UUDISTAEN

HYVIN EDISTYNEET OSA-ALUEET	TAVOITELTUA HEIKOMMIN EDISTYNEET OSA-ALUEET
+ Asukastilaisuuksiin osallistui entistä enemmän ihmisiä + Kaupungin tarjoamien sähköisten palvelujen määrä on kasvanut + Uusia yhteistyömuotoja eri sektoreiden ja sidosryhmien kanssa on kehitetty + Organisaatiota ja palveluprosesseja on uudistettu + Paikallisten hankintojen potentiaalia hyödynnetään ja toimintamalleja kehitetään edelleen	– Kuntalaisaloitteiden määrä väheni – Henkilöstön työtyytyväisyys ja näkemys osaaamisen kehittämisestä on hyvällä tasolla, mutta laskenut hieman vuodesta 2016

Tasapainoinen talous

HYVIN EDISTYNEET OSA-ALUEET	TAVOITELTUA HEIKOMMIN EDISTYNEET OSA-ALUEET
+ Kokonaisuutena talouden tasapainotusohjelma toteutui hyvin. Tavoitellut säästöt on saavutettu ja tulo-rahoitusta on kokonaisuutena kertynyt odotetusti. Kaupungin käyttötalous on tasapainossa ja lainakanta on laskenut	– Kunnallisveroprosentti ylittää kriisikuntakriteerien raja-arvon – Lainakanta on edelleen keskimääräistä korkeampi

Lappeenrannan taloudellinen asema 2017

Vuosille 2014 - 2016 päätetty talouden tasapainottamisohjelma käänsi kaupungin talouden tasapainoiseksi, ja kesäkuussa 2016 valtuusto päätti uudesta käyttötalouden tasapainottamisohjelmasta vuosille 2017 ja 2018. Uudella tasapainottamisohjelmalla tavoitellaan tulorahoituksen vahvistamista siten, että kaupunki kykenee selviämään investointitason merkittävästä kasvusta lähivuosina.

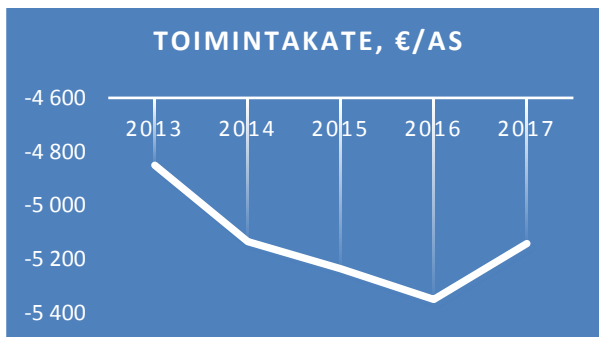
Vuonna 2017 Lappeenrannan kaupungin taloudellinen tilanne säilytti tuloslaskelman osalta edellisvuoden tason. Vuosikate vahvistui 6,3 miljoonaa euroa ja tilinpäätös oli alaskirjausten ja lisäpoistojen jälkeenkin 2,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Tilikauden tulokseen on ollut vaikuttamassa kertaluonteisia myyntivoittoja yhteensä noin 7,85 miljoonaa euroa. Verotulokertymä oli 7,0 miljoonaa euroa ennakoitua parempi, mistä noin 3 miljoonaa euroa selittyi kertaluonteisella erällä.

Kaupungin toimintakate

Lappeenrannan kaupungin toimintakulut pienenivät vuoteen 2016 verrattuna olleen n. 3,8 %. Käyttötaloutta kuvaava tunnusluku toimintakate -375,0 miljoonaa euroa toteutui 5,6 miljoonaa euroa muutettua **talousarviota** parempana (-380,6 milj. euroa). Kaupungin toimintakate oli 5,6 miljoonaa euroa pienempi kuin talousarviossa 2017. Toimintakate pieneni vuodesta 2016 ja lähestyi vuoden 2014 tasoa.

Vahvistuneeseen toimintakatteeseen vaikuttivat etenkin toimintamenojen 4,7 miljoonaa euroa talousarviota parempi toteutuma.

Kuvio 1 Toimintakatteen kehitys vuosina 2013 - 2017

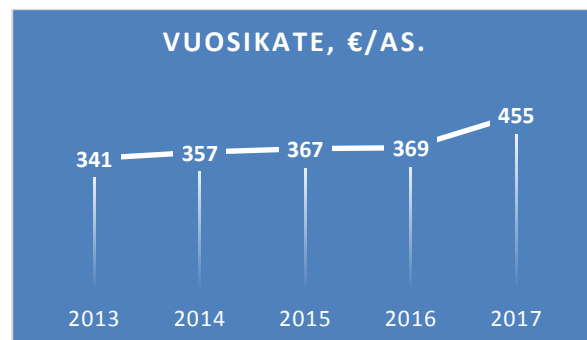
Kaupungin vuosikate

Verotulot laskivat hieman edellisvuodesta (0,8 %), mutta toteutuivat yli 7 miljoonaa euroa paremmin kuin talousarviossa asetettiin tavoitteeksi. Ainoastaan kiinteistöveron tuotto alitti talousarvion, mikä johtui aiempien vuosien kiinteistöverotuottojen oikaisusta. Yhteisöveron 5,0 miljoonan euron ylityksestä noin 3,0 miljoonaa euroa selittyy kertaluonteisella erällä ja loppuosa yhteisöveron valtakunnallisesti varsin hyvästä kehityksestä.

Valtionosuudet toteutuivat lähelle budjetoitua, toteutumana ollessa 0,4 % (0,4 milj. euroa) budjetoitua paremmalla tasolla. Rahoitustuotot ja -kulut toteutuivat niin ikään 0,5 miljoonaa euroa ennakoitua paremmin. Edellisvuoteen verrattuna valtionosuudet

laskivat n. 2,9 % (3,1 milj. eur). Yksittäinen merkittävä muutos oli perustoimeentulotuen siirto Kelan tehtäväksi, mikä vähensi sekä valtionosuuksia että Eksoten maksuosuutta.

Verrattuna vuoteen 2016 verotulojen ja valtionosuuksien tuotot heikentyivät 5,6 miljoonaa euroa. Siitä huolimatta vuosikate 33,2 miljoonaa euroa on 6,3 miljoonaa euroa parempi kuin edellisessä tilinpäätöksessä vuonna 2016. Vuosikatteen toteuma on 13,5 miljoonaa euroa lopullista talousarviota parempi.

Kuvio 2 Kaupungin vuosikate, €/asukas

Kaupungin tilikauden tulos

Vuosikate 33,2 miljoonaa euroa riitti kattamaan suunnitelman mukaiset poistot. Kaupungin tilikauden ylijäämäksi muodostui 2,2 miljoonaa euroa.

Tilinpäätöksen tulosta tulkittaessa on huomioitava, että tilinpäätöksen yhteydessä tehtiin muutoksia tase-erien poistosuunnitelmiin, ja alaskirjattiin osa tasearvoista. Näistä johtuen poistojen ja arvonalentumisien määrä oli 7,1 miljoonaa euroa talousarviota suurempi (30,8 milj. euroa).

Kiinteistöjen myyntituottojen kertymä oli 3,4 miljoonaa euroa edellistä vuotta parempi. Talousarvion mukaan myyntituotot ovat 7,22 miljoonaa euroa, josta maankäyttösopimuksista saatavat maksutuotot ovat 801 100 euroa.

Kaupungin taseessa on kertyneitä ylijäämiä tilikauden 2017 tulos huomioiden yhteensä 62,5 miljoonaa euroa (857 euroa/asukasta kohden).

Kaupunkikonsernin taloudellinen asema 2017

Konsernin vuosikate oli 84,1 miljoonaa euroa, mikä oli 8,3 miljoonaa euroa edellisvuotta pienempi. Konsernin vuosikate riitti kattamaan poistot ja tilikauden tulos oli 22,3 miljoonaa euroa (2016: 43,3 milj. euroa) ja konsernin tilikauden ylijäämäksi muodostui 16,6 miljoonaa euroa (2016: 38,7 milj. euroa).

Kaupunkikonsernin investointimenot katettiin tulo-rahoituksella ja konsernin lainamäärä laski edellisvuoteen verrattuna n. 19,5 miljoonaa euroa. Asukasta kohden konsernin lainakanta oli 6 864 euroa (2016: 7 146 euroa/as.).

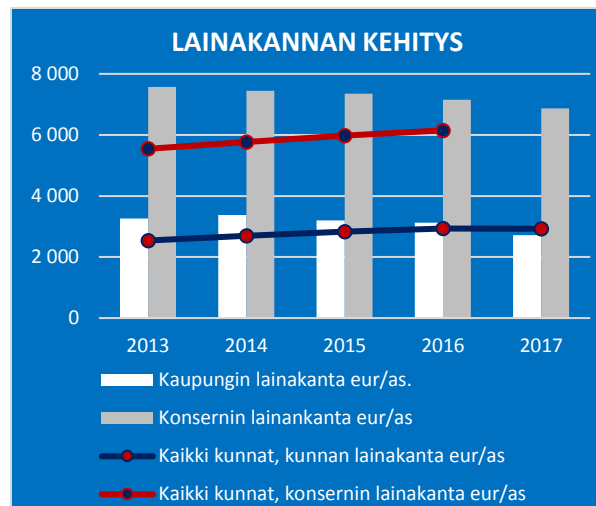
Eksoten tulos oli 1,7 miljoonaa euroa heikompi kuin talousarviossa, mutta ylijäämää syntyi kuitenkin yli 1,2 miljoonaa euroa. Eksoten omassa pääomassa on nyt 1,3 miljoonaa euroa kertynyttä ylijäämää.

Kaupunkikonsernin vuosikate riitti kattamaan suunnitelman mukaiset poistot. Arvonalentumiset, tilinpäätössiirrot ja verot huomioiden konsernin tulos tilikaudelta 2017 oli ylijäämäinen 16,6 miljoonaa euroa. Konsernilla on tilikauden päättyessä kertynyttä ylijäämää asukasta kohden 1 100,10 euroa. Lainarastus on edelleen merkittävä. Konsernin omavaraisuusaste nousi 30,5 %:iin, ollen silti heikko. Suhteellinen velkaantuneisuus oli 88,4 %. Velkaantuneisuuden näkökulmasta kaupunkikonsernin taloudellista tilannetta voidaan edelleenkin pitää haastavana.

LAPPEENRANNAN KAUPUNGIN TALOUDEN KEHITYS

Lappeenrannan kaupungin vuosikate per asukas on kasvanut viimeisen viiden vuoden periodilla n. 340 eurosta/asukas noin 455 euroon/asukas (kuvio 2). Tämä osoittaa, että kaupungin menojen ja tulojen suhde on parantunut. Vuosikate on koko tarkastelujaksolla riittänyt kattamaan poistot ja kaupunki on tehnyt ylijäämäiset tulokset (kuvio 4).

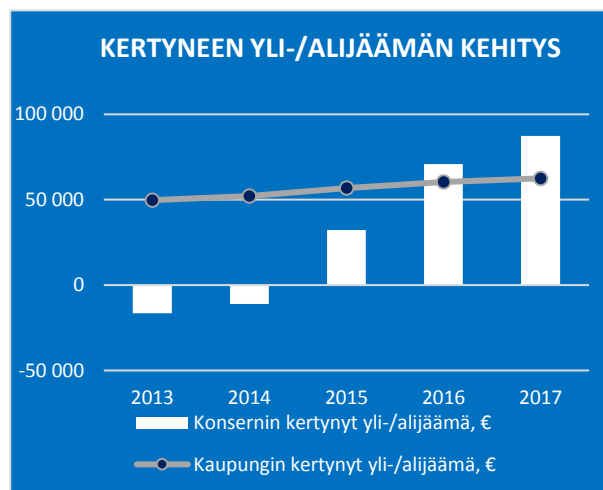
Edellisten vuosien hyvästä kehityksestä huolimatta tulee jatkossakin kiinnittää huomiota erityisesti investointien ja velkaantumisen määrään. Investointien määrän merkittävä kasvu voi tarkoittaa poistojen määrän huomattavaa kasvua, jotka tulisi jatkossakin pystyä kattamaan vuosikatteella.

Kuvio 3 Lainakannan kehitys verrattuna maan keskiarvoon vuosina 2013 - 2017

Kaupungin taseeseen **kertynyt ylijäämä** on kehittynyt tasaisesti (kuvio 4), mutta konsernin osalta on alla olevassa kuvassa havaittavissa selvä muutos vuodesta 2015 alkaen, jolloin kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antoi uuden yleisohjeen konsernitilinpäätöksen laadinnasta.

Vuodesta 2015 alkaen on konsernin kertyneeseen yli-/alijäämään lisätty aiemmin erillisinä esitetyt poistoero ja vapaaehtoiset varaukset, vaikka ne edelleen kaupungin tilinpäätöksessä ja erillistilinpäätöksissä esitetään omina tase-erinään. Menettelyllä pyritään saamaan eri kuntakonsernien tunnusluvut keskenään vertailukelpoisiksi. Lisäksi Eksoten kertyneiden alijäämien kattaminen vuonna 2016 näkyy osaltaan alla olevassa kuviossa 4.

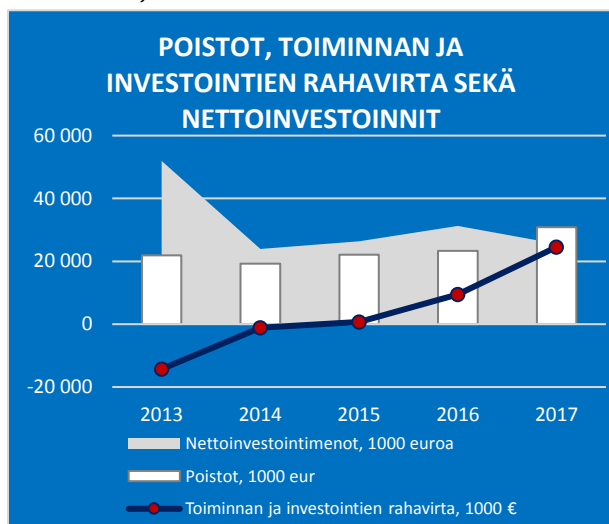

Kuvio 4 Kaupungin kertyneen yli-/alijäämän kehitys vuosina 2013 - 2017, 1000 €

INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN VUONNA 2017

Investointien omahankintamenot sisältävät investointimenot vähennettynä investointien rahoitusosuuksilla. Vuoden 2013 nettoinvestoinnit ovat edellisen valtuustokauden aikajaksolla tarkasteltuna suurimmat ja vuoden 2014 pienimmät (kuvio 5). Vuonna 2017 investointien omahankintamenot olivat 25,6 miljoonaa euroa.

Talousarvio- ja suunnitelmakaudella 2017 - 2019 nettoinvestoinnit tulevat ylittämään vuoden 2017 nettoinvestointitasen selvästi. Suunnitelmavuosien investointitaso on investointiohjelman mukaan 34 - 35 miljoonaa euroa. Tämä asettaa haasteita myös tulorahoituksen riittävyydelle, jota voidaan tarkastella toiminnan ja investointien rahavirran avulla.

Kuvio 5 Poistot, toiminnan ja investointien rahavirta ja nettoinvestoinnit vuosina 2013 - 2017

Oheisesta kuviosta 5 voidaan todeta, että vuosina 2013 ja 2014 toiminnan ja investointien yhteenlaskettu rahavirta oli negatiivinen eli käytännössä toimintaa ja investointeja on pitänyt rahoittaa lainarahalla. Vuodesta 2016 lähtien on toiminnalla ja omaisuuden myynnillä saatu katettua nettoinvestoinnit. Vuonna 2017 poistot ovat olleet investointeja suuremmat.

Alkuperäisessä talousarviossa nettoinvestoinnit olivat yhteensä 20,4 miljoonaa euroa. Edelliseltä vuodelta säästyneitä keskeneräisten investointihankkeiden määrärahoja siirrettiin vuodelle 2017 yhteensä 10,3 miljoonaa euroa. Kaikkiaan talousarviomuutosten jälkeen investointimenoja lisättiin 14,9 miljoonaa euroa investointimenojen lopullinen talousarvio oli 35,4 miljoonaa euroa (2016: 41,7 milj. euroa). Investointimenot toteutuivat 26,6 miljoonan euron suuruisena ja rahoitusosuuksien jälkeen investointien omahankintameno oli 25,6 miljoonaa euroa. Investointien tulorahoitusprosentti oli 130, eli vuosikatteella pystyttiin rahoittamaan investoinnit.

Investointihankkeista 9,2 miljoonaa euroa kohdistui talonrakennusinvestointeihin ja 10,4 miljoonaa euroa yhdyskuntatekniikan rakentamiseen. Investointibudjetista jäi käyttämättä 9,8 miljoonaa euroa, minkä raportoidaan johtuvan hankkeiden toteutumisen jaksottumisesta talousarviosta poikkeavalla tavalla ja osin kustannusarvioiden alittumisesta.

Raportoidut käyttöomaisuuden luovutusvoitot olivat 7,8 miljoonaa euroa, joka on (+ 4,5 milj. euroa vuodesta 2016). Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot olivat 6,4 miljoonaa euroa, joka on puolet enemmän kuin 2016. Pysyvien vastaavien myyntitulot 19,1 miljoonaa euroa sisältävät myös Saimaan ammattikorkeakoulu Oy:n osakkeiden arvon muuntamisen pääomalainaksi (vaikutus 10,5 milj. euroa). Käyttöomaisuuden myyntitulot huomioiden investointiosan toteuma on 27,4 miljoonaa euroa talousarviota pienempi. Ilman Saimaan ammattikorkeakoulun osakkeiden luovutusta ero talousarvioon on 16,9 miljoonaa euroa.

Tarkastuslautakunnan pyytämien tietojen mukaan kaupungin palvelutuotannossa ja Kuntakiinteistöt Oy:n hoitovastuulla olevien rakennusten osalta korjausvelka oli 24,7 miljoonaa euroa (141 €/m²). Perusparannustarve on 43,4 miljoonaa euroa (247 €/m²). Korjausvelan ja perusparannustarpeen (€/m²) on esitetty olevan keskimääräisellä tasolla suhteessa kuntasektorin keskimääräisiin lukuihin. Kaupungin palvelutuotannossa olevien rakennusten keskimääräinen kuntoluokka on 76 %. Nimellisesti perusparannustarve on nyt vuodesta 2005 alkaneen seurantajakson korkeimmalla tasolla ja korjausvelka puolestaan kolmanneksi korkeimmalla tasolla. Korjausvelan vähentämiseksi vuokria nostettiin vuonna 2014, mutta vaikutukset näkyvät hitaasti. Palvelutuotannosta poistuneet rakennukset eivät ole mukana Kuntakiinteistöt Oy:n tarkastelussa, minkä vuoksi Kuntakiinteistöt Oy:n hoidossa olevat rakennukset ovat keskimäärin paremmassa kunnossa kuin kaupunkikonsernin koko rakennuskanta.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunta toistaa esityksensä, että tilinpäätöksessä ja talousarviossa kerrotaisiin perusparannusinvestointien ja uudisrakennushankkeiden välinen suhde.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että korjausvelkaa ei ole tarkasteltu koko kiinteistökannan näkökulmasta, vaan pelkästään Kuntakiinteistöt Oy:n hoitovastuulla olevien ja palvelutuotannossa olevien kiinteistöjen osalta. Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä koko kaupungin kiinteistökantaa koskevasta korjausvelasta.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta on arvioinut tässä luvussa talousarviossa esitettyjen toimialan perustehtävän ja strategian mukaisten talousarviotavoitteiden toteutumista sekä talousarvion euromääräistä noudattamista. Arvioinnissa on hyödynnetty tilinpäätöksessä raportoituja toteumatietoja.

1.6.2017 voimaan tullut hallintosääntö uudisti lautakunta- ja toimialarakennetta. Lautakunnista jäivät pois sosiaali- ja terveystoimikunta, kasvatus- ja opetuslautakunta, kulttuurilautakunta, Lappeenrannan seudun ympäristö- ja viikseurakunta, nuorisotoimikunta ja liikuntalautakunta, rakennuslautakunta sekä tekninen lautakunta.

Toimialat ja lautakunnat 1.6.2017 alkaen ovat

- kaupunkikehityslautakunta
- kulttuuri- ja liikuntalautakunta
- lasten ja nuorten lautakunta
- lupalautakunta (jolla on lisäksi rakennuslupajaosto)
- Etelä-Karjalan pelastuslautakunta
- tarkastuslautakunta

Kaupungin organisaatiouudistuksessa kaupungin oma toiminta koottiin konsernihallintoon ja sen lisäksi kahteen toimialaan.

- Hyvinvointi- ja sivistyspalvelut (toimialajohtaja Tuija Willberg)
- Elinvoima ja kaupunkikehitys (toimialajohtaja Pasi Leimi)
- Toimitilojen hallinta siirrettiin Lappeenrannan Toimitilat -konsernille, jonka toimitusjohtajaksi valittiin Mikko Hietamies.

Tarkastuslautakunta on antanut kokonaisarvionsa toimialojen tavoitteiden toteutumisesta asteikolla 1-5, jossa parasta arvosanaa kuvaa viisi vihreällä värillä olevaa pallosymbolia (toiseksi parasta neljä jne.)

YHTEISET PALVELUT

Yhteiset palvelut koostuvat konsernijohtosta, konsernipalveluista sekä kaupungin yhteisistä keskitetyistä toiminnoista.

Yhteisten palvelujen talousarvio toteutui budjetoitua parempana. Tästä merkittävä osa johtuu Etelä-Karjalan Työkyntö Oy:n kertaluonteisesta myyntivoitosta, joka kohdentui konsernijohtolle.

Elinkeinorakenteen uudistumisen strategisena kärsinä tilikaudella 2017 oli alueen oppilaitosten ja elinkeinoelämän yhteistyön syventäminen. Tavoitteena oli, että valmistuneista opiskelijoista alueelle kiinnittyisi entistä useampi opiskelija (LUT 20 %, Saimaan amk 65 %). Toimintakertomuksen mukaan LUT:n osalta tavoitteesta on jääty, mutta vuorovaikutusta yliopiston ja paikallisten yritysten kanssa on vahvistettu. Viimeisimmän saatavilla olevan tiedon mukaan LUT:sta valmistuvista maakuntaan jäi 16,6 %. Saimaan ammattikorkeakoulusta valmistuneista maakuntaan on jäänyt 63,3 %.

Nuorisotyöttömien määrän on raportoitu vähentyneen tavoitteiden mukaisesti. Vastavalmistuneiden 25 - 29 -vuotiaiden virta yli 3 kk työttömyyteen on laskenut 30 %:iin, kun tavoite oli alle 45 %:in taso.

Ohjaamo-hankkeen juurruttaminen ja edelleen kehittäminen on käynnissä.

Konsernihallinnon tavoitteena oli vahvistaa strategian mukaista Lappeenranta-brändiä ja sijoitusta imagotutkimuksissa. Brändityön kärsinä on ollut Suomen ilmastopääkaupunki-imagon kehittäminen yhteistyössä mainostoimiston, yritysten ja LUT:n kanssa. Vuoden 2017 taloustutkimuksen kaupunkien imago-tutkimuksessa kaupunki nousi sijalle 18/36. Green reality -kampanjaa tullaan jatkamaan asukkaiden ja henkilöstön innostamisessa kaupungin brändilähettiläiksi.

Elinkeinoelämän päättäjille suunnattu imagotutkimus toimii mittarina kaupunkistrategian onnistumiselle. Yhdentoista eri imagotekijän keskiarvon perusteella Lappeenrannan sijoitus on 36 kaupungin joukossa 18. Eri imagomuuttujista laskettu kaupungin keskiarvo on 7,08. Vuonna 2016 Lappeenrannan sijoitus oli 29. Lappeenranta arvioi 61 vastaajaa.

Matkailun kehittämisessä tavoitteena on Nuijamaan rajaliikenteen matkustajamäärien kasvaminen 5 miljoonaan matkustajaan vuonna 2028. Nuijamaan matkustajaliikenne on kasvanut 15 %. Kanavatien turvallisuus ja venäläisten asettamat rajoitukset bussiliikenteelle aiheuttavat haasteita. Lappeenrannan

seudun yöpymisissä saavutettiin vuonna 2017 ennätys, 440 000 yöpymisvuorokautta. Matkailupalveluita ja markkinointia on kehitetty yhteistyössä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa, sekä investoimalla tapahtuma- ja matkailukaupungin näkyvyyteen. Ulkomaalaisten kävijöiden määrä goSaimaan nettisivuilla on kasvanut.

Alueen saavutettavuuden parantamiseksi toteutettu VT 6 -hanke välille Taavetti-Luumäki on valmistunut ja tie on otettu liikenteelle käyttöön. Luumäki-Imatra-ratahankkeen rakentamiselle on osoitettu rahoitus valtion talousarviossa. Lentokentän perusrahoitus on turvattu kolmen vuoden ajanjaksolle. Tavoitteena on vuoteen 2028 mennessä viisitoista kansainvälistä lentoyhteyttä sekä sujuvat liikenneyhteydet Venäjälle. Kansainvälisten reittilentojen osalta on saatu päätös lentojen käynnistämisestä kahteen eurooppalaiseen kohteeseen. Lennot ovat alkaneet keväällä 2018.

Avoimuuden ja lähidemokratian edistämistä on toteutettu järjestämällä asukastilaisuuksia sekä vastaanottamalla aloitteita alueraadeilta ja asukkailta.

Asukastilaisuuksien määrä on kasvanut edellisestä vuodesta ja osallistujamäärä on kasvanut 440 kävijällä, kun tavoitteena oli kasvattaa osallistujamäärää

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	Toimintakate, tot. -18,3 milj. €
	Toimintakate, bud. -23,3 milj. €
	Toteuma 79 %
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	

sadalla henkilöllä. Kuntalaisaloitteiden määrä on laskenut, mutta toimialat ovat pyytäneet vaikuttamistoimielimiltä, alueraadeilta ja muilta asianomaisilta lausuntoja käsittelyssä oleviin asioihin. Eri toimialojen, yksityissektorin ja 3. sektorin yhteistyön tuloksena on syntynyt tavoitteen mukaisesti uusia toimintamalleja. Asiakaslähtöisissä palveluissa tavoiteltiin asiakaspalautteen reagointiajaksi enintään kahta päivää. Mediaani vastausaika on ollut kolme päivää.

Uusi organisaatio on aloittanut 1.6.2017 ja hallintosääntö ja toimintasäännöt on uudistettu. Toimintamalleja on uudistettu ja palveluprosesseja kehitetty niin, että palvelussuhteiden määrässä on päästy tavoitteen mukaisesti alle 2 300 (2017: 2 192). Henkilöstön työtyytyväisyys on pysynyt hyvällä tasolla, joskin pientä laskua on edelliseen vuoteen. Paikallisten hankintojen osuus kaupunkikonsernissa vuonna 2017 oli 59 % kaikista hankinnoista, kun tavoitteena oli 55 % taso. Vuonna 2018 käynnistyy Hankinnat Etelä-Karjalassa -hanke.

Uusi asianhallintajärjestelmä M-Files on otettu käyttöön.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunta arvioi konsernihallinnon saavuttaneen hyvin toiminnalliset tavoitteensa. Yhteisten palveluiden vastuulla ollut talouden säästöohjelman toimeenpano on toteutunut odotusten mukaisesti.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että asianhallintajärjestelmän (M-Files) käyttöönotto viivästyi merkittävästi. Tarkastuslautakunnan kokemusten ja saadun palautteen perusteella käyttöönotossa on ollut ongelmia. Tarkastuslautakunta pyytää kaupunginhallitukselta selvitystä viivästyksen ja käyttöönoton ongelmien syistä ja suunnitelmista, miten varmistetaan järjestelmän toimivuus ja käyttäjien riittävä perehdytys tulevaisuudessa.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että kaupungin sijoitus yritysimagotutkimuksessa on vahvistunut.

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen perustuu kuntien yhteiseen strategiseen palveluverkkosuunnitelmaan 2014–2018 ja kuntakohtaiseen palvelusopimukseen vuodelle 2017. Palvelujen järjestämisvastuu on Eksote -kuntayhtymällä.

Eksoten tulee järjestää palvelusopimusten mukaiset palvelut talousarvioon sisällytettyjen tulojen puitteissa eikä jäsenkunnilta perittävien maksujen määrää voi talousarviovuoden aikana muuttaa, ellei jäsenkunnan kanssa siitä erikseen sovita. Lappeenrannan maksuosuus vuonna 2017 on palvelusopimuksen mukaan 237 miljoonaa euroa.

Vuosi	Kaupungin maksuosuus	Maksuosuus, % kaupungin toimintakuluista
2013	217 630 000 €	50 %
2014	236 300 000 €	53 %
2015	240 924 451 €	54 %
2016	244 653 366 €	53 %
2017	237 070 000 €	53 %

Taulukko 1 Lappeenrannan palvelusopimukseen perustuvat Eksoten maksosuudet vuosina 2013–2017

Vuoden 2017 tilinpäätökseen on kirjattu asiakaspalveluiden ostoihin Eksoten vuosien 2016 ja 2017 maksuosuuksien vastaisuudessa tehtävää tasausta varten pakollista varausta 6 miljoonaa euroa.

Omistajakunnat ovat edellyttäneet, että Eksoten tulee vuoden 2018 loppuun mennessä kattaa sille vuoden 2013 tilinpäätökseen kertynyt kumulatiivinen alijäämä. Jäsenkuntien yhteenlasketut maksosuudet saavat vuosina 2014–2018 olla enintään 2 270,2 miljoonaa euroa. Eksote on saanut katettua alijäämänsä kaksi vuotta etuajassa vuoden 2016 lopussa (tilikauden ylijäämä v. 2016. 14,4 milj. euroa).

Vuoden 2017 tilinpäätös oli 1,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Toimintakulut ylittyivät 4,6 miljoonalla eurolla, ja tilikauden ylijäämä oli 1,2 miljoonaa euroa vuoden 2017 talousarviota pienempi.

Vastuu Lappeenrannan kaupungin sopimus- ja omistajaohjauksesta on vuonna 2017 kesäkuuhun asti kuulunut kaupunginhallituksen alaiselle sosiaali- ja terveystoimikunnalle. Uudessa organisaatiossa vastuu Eksoten sopimus- ja omistajaohjauksesta siirtyi suoraan kaupunginhallitukselle.

Lappeenrannan kaupunginhallitus linjasi kesäkuussa 2017, että kaupungin puolelta vuoden 2017 palvelusopimus on voimassa vain elokuun 2017 loppuun ja esitti uusia neuvotteluita maakunta- ja sote uudistukseen liittyvien talousriskien takia. Esitetyt neuvottelut käytiin loppuvuoden aikana ja neuvottelutuloksena saavutettiin sopimus vuoden 2018 palvelusopimuksesta. Keväällä 2018 neuvottelut on avattu uudelleen, taustalla kuntayhtymän talouden

sopeuttamistarve, joka vuoteen 2019 mennessä on arvioitu noin 20 – 30 miljoonan euron suuruiseksi.

Sosiaali- ja terveyspiirin palvelutuotanto lappeenrantalaisille on toteutunut hoito- ja palvelutakuun mukaisesti. Tilinpäätöstietojen mukaan hoitojonot ovat merkittävästi lyhentyneet sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa. Tehostetun palveluasumisen palvelut on pystytty järjestämään ilman jonoa silloin kun kotona asuvalla on todettu palvelun tarve. Laitospainotteisten palveluiden muutos avohoitoon ja ehkäisevään toimintaan on edistynyt vuonna 2017, ja sote-palvelujen käyttö on vähentynyt aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Strategisista tavoitteista varhaisen puuttumisen malleja on kehitetty lapsi- ja perhepalveluissa mm. laajan yhteistyön toimintaverkoston kautta. Huostaanotettujen tai kiireellisesti sijoitettujen lasten osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on kehittynyt tavoiteltuun suuntaan. Maahanmuuttajien työllistymisen edistämisen tavoite on saavutettu, ja ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden osuus ulkomaalaisesta työvoimasta on niin ikään kehittynyt tavoiteltuun suuntaan, ollen vuoden 2017 lopussa 33,5 % (tavoite 2016: 37 %; 2028; 20 %).

Kodinomaista asumista edistettiin suunnitellusti lisäämällä koti- ja omaishoitoa. Tavoitteena on ollut, että 92,5 % yli 75-vuotiaista asuu kotonaan, ja osuus kasvaa 96 %:iin vuoteen 2028 mennessä. Tavoite toteutui, kun yli 75-vuotiaista lappeenrantalaisista 92,7 % asui kotona vuoden 2016 lopussa.

Eksoten ja Te-palvelujen toimintamalleja on hiottu yhteistyössä kuntien kanssa. Työllisyystilanteen parantuminen on vaikuttanut myös pitkäaikaistyöttömien ja rakennetyöttömien työllistymismahdollisuuksien paranemiseen, mutta ei ole suoraan heijastunut kuntien työmarkkinatuen maksuosuuksiin. Lappeenrannan kaupungin työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin vuonna 2017 n. 6,16 miljoonaa euroa (vuonna 2016 5,9 milj. euroa). Työmarkkinatukea saavien määrässä ei ole saavutettu tavoitetta. Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on tiivistänyt yhteistyötä TE-palvelujen tuetun työllistymisen palvelulinjan kanssa. Työkyvyttömyyseläkeläisten osuudessa ei ole aivan saavutettu asetettua tavoitetta, työkyvyttömyyseläkettä saavien 16 - 64 -vuotiaiden osuuden ollessa 7,2 % vastaavan ikäisestä väestöstä.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	Toimintakate, tot. -237,2 milj. €
	Toimintakate, bud. -237,5 milj. €
	Toteuma 99,9 %
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että mm. poliklinikan päivystyksen prosessia ja terveyspalvelujen painopisteitä ollaan uudistamassa ja kehittämässä. Tarkastuslautakunta kuitenkin muistuttaa, että kotihoidon piirissä olevien vanhusten määrän osuuden kasvaessa on pidettävä huolta myös kotihoidon resursseista, jotta esimerkiksi kuntouttavaa työtettä voidaan toteuttaa käytännössä.

Eksote-kuntayhtymän tilikauden ylijäämä oli 1,2 miljoonaa euroa talousarviota ja 2,7 miljoonaa euroa ennustetta pienempi. Tämä asettaa haasteita vuoden 2018 taloudelle. Lähtökohtaisesti Eksoten tulisi kattaa ennakoidut alijäämät toiminnallisilla muutoksilla. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että alijäämien kattamisella maksuosuuksien kautta olisi olennainen ja pysyvä heikentävä vaikutus Lappeenrannan valtion-osuuksiin vuodesta 2020 alkaen.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen käytössä olevista kiinteistöistä voi muodostua kaupungille merkittävä taloudellinen riski. Lainsäädäntö ja neuvottelut kiinteistöjen tulevaisuudesta ovat edelleen kesken. Tarkastuslautakunta kysyy, miten kaupunginhallitus pyrkii varmistamaan, että siirtymävaihe saadaan sujumaan hyvin myös kiinteistöjen osalta.

Tarkastuslautakunta on huolissaan Eksoten haasteista saada osaavaa henkilökuntaa, ja pitää tärkeänä että sopimus- ja omistajaohjauk-

sen kautta Lappeenrannan kaupunki pyrkii vaikuttamaan asian parantamiseen. Lisäksi kaupungin tulee panostaa siihen, että kaupungilla on hyvä kuntaimago, joka houkuttelee osaajia työskentelemään alueella.

Tarkastuslautakunta korostaa edelleen, että työllisyyden hoito on koko maakunnan yhteinen ongelma. Työllisyydenhoidon palvelujen toteutumisessa kaupungin, Eksoten, TE-toimiston ja Kelan yhteistyön pitää olla saumatonta. Työllistämistoimenpiteillä on mahdollisuus saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä.

HYVINVOINTI- JA SIVISTYSPALVELUT

Lapset ja nuoret

Lasten ja nuorten palveluiden talousarvion toimintakate toteutui 1,3 miljoonaa euroa talousarviota parempana. Toimialan talousarviotavoitteet pääosin saavutettiin. Organisaatiomuutoksen yhteydessä nuorisopalvelut siirrettiin lasten ja nuorten palveluiden alle.

Vuoden 2017 arvioinnissa tarkastuslautakunnan painopistealueena oli varhaiskasvatuksen vastuualue.

Varhaiskasvatuksen vastuualueella valtuustoon nähden sitovaksi perustehtävän mukaiseksi tavoitteeksi asetettiin, että kaikille lapsille voidaan tarjota päivähoitopaikka määräajassa ja ainakin 95 %:lle perheistä kohtuullisesti saavutettavissa olevasta paikasta kysynnän muutoksista huolimatta. Varhaiskasvatuspaikka on voitu tarjota 97,9 % määräajassa ja 99,3 % kohtuullisesti saavutettavissa olevasta paikasta.

Asiakastyytyväisyyskyselyjen perusteella asiakkaat ovat tyytyväisiä varhaiskasvatuspalveluihin. Kyselyn keskiarvo oli 4,31 (865 vastausta, asteikko 1- 5). Myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden arvioitiin toteutuneen hyvin (ka. 4,26). Myös valtaosa lapsista (94 %) on tyytyväisiä toimintaan.

Varhaiskasvatukseen kohdistui vuonna 2017 merkittäviä kustannusleikkauksia, joita on toteutettu mm. subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajauksella sekä päiväkotien käytön tehostamisella. Päiväkotien käytön tehostaminen on tarkoittanut käytännössä sitä, että lapsiryhmiin sijoitetaan enemmän lapsia kuin niissä on paikkoja. Osa varhaiskasvatuksen henkilöstöstä on raportoinut kuormituksen kasvusta varhaiskasvatuksen käyttöasteen nostamisen ja samanaikaisesti paikalla olevien lasten määrän

kasvun johdosta. Työhyvinvointikyselyn kokonaistulokset (-0,05) ovat hieman heikentyneet vuodesta 2017.

Päiväkotien käyttöaste on noussut talouden tasapainotuksen vuoksi 62,7 %:sta 76 %:iin (käyttöastetavoite 82 %). Käyttöaste vaihtelee kuukausittain päiväkodeittain riippuen mm. osapäiväisten lasten määrästä.

Ikäluokkien pieneneminen ja tarkka taloudenpito mahdollistivat talousarvion alituksen noin miljoonalla eurolla. Toimintakertomusraportoinnin mukaan tämä alitus tarvitaan vuosien 2020 ja 2021 talouden tasapainottamiseen. Taloussuunnitelmassa noilla vuosilla on vajetta ennakoituun varhaiskasvatuksen kysyntään nähden.

Perusopetuksen vastuualueen tavoitteena oli, että oppivelvollisuuden suorittaneista 99 % hakeutuu välittömästi jatko-opintoihin. Tavoite saavutettiin. Oppilaiden kokeman kouluhyvinvoinnin tasoon liittyvän tavoitteen osalta on raportoitu tehdyistä kehitystoimista. Suhteessa vertailuaineistoon 5. luokkalaisten tulokset olivat 1,10 ja 9. luokkalaisten 1,02. Päätötdistusten keskiarvoja koskevaa tavoitetta on toteutettu suunnitelluilla toimenpiteillä, mutta niiden vaikutuksista koulumenestykseen päätötdistuksissa ei ole raportoitu.

Perusopetuksen aluerehtorijärjestelmä purettiin elokuusta 2017 alkaen ja johtamisen painopistettä siirrettiin enemmän yksittäisiin kouluihin. Tällä tavoitellaan ketterästi oppivan organisaation kehittymistä.

Lukiokoulutuksen vastuualueella lukiodien opetussuunnitelmat uudistettiin 1.8.2016 lukien. Vuonna 2017 on lukioissa jalkautettu ja edelleen kehitetty pedagogiikkaa uusien opetussuunnitelmien mukaisesti.

Ylioppilaskirjoitusten tulokset olivat tavoitteen mukaisesti hieman yli maan keskiarvon. Lukiodien hyvinvointiprofiilin tulokset paranivat merkittävästi edellisen vuoden tasosta kaikilla osa-alueilla (olosuhteet, sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttaminen).

Muut arviot

- Päivähoidon käyttöaste vuonna 2016 oli 66,9 % ja vuoden 2017 lopussa 76 %. Käyttöastetavoiteksi oli asetettu 82 %. Käyttöaste vaihtelee kuukausittain päiväkodeittain riippuen mm. osapäiväisten lasten määrästä.
- Perusopetuksen kustannusvertailussa (2016) Lappeenranta oli hieman vertailukuntia kalliimpi.

Perusopetus, käyttömenot eur/oppilas	2015	2016
Lappeenranta	7947	8268
Verrokkikuntien ka	7925	8037

Lähde: KL, Kouluikkuna.

- Lukion kustannusvertailussa Lappeenrannan opiskelijakohtaiset käyttömenot olivat 977 euroa suuremmat kuin verrokeissa keskimäärin.

Lukio, käyttömenot eur/opiskelija	2015	2016
Lappeenranta	7251	7449
Verrokkikuntien ka	6473	6472

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	Toimintakate, tot. -91,9 milj. €
	Toimintakate, bud. -93,2 milj. €
	Toteuma 98,6 %
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksen toiminnan ja laadun kehittämisen riittävistä resursseista huolehditaan myös tilanteessa, jossa palvelujen kysyntä kasvaa ja mm. uudet kiinteistöt tuovat painetta korkeampina vuokrakustannuksina. Tarkastuslautakunta on huolissaan päiväkotiryhmäkokojen kasvamisesta ja palvelujen laadusta.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksen henkilöstön kuormitustekijöihin ja sijaisuskysymyksiin löydetään henkilöstön ja asiakkaiden kannalta kestäviä ratkaisuja.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tavoitteiden ja mittareiden asetantaan. Esimerkiksi tavoitetta jatko-opiskelupaikkaan hakeutuvista oppilaista ei voida riittävällä tasolla arvioida, koska ajantasaista tietoa peruskoulun päättäneiden hakeutumisesta oppilaitoksiin ei ole saatavilla.

Kulttuuritoimi

Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopisteinä vuonna 2017 oli kirjastotoimi.

Kirjastotoimi saavutti monipuolisen tapahtumatutannon tavoitteensa, mutta kirjastokäyntien määrän ja lainauslukujen laskevan trendin pysäyttäminen ei kaikilta osin toteutunut kokonaislainauksen vähenemässä edelleen. Kirjastotoimen järjestämien tapahtumien määrä ja niiden osallistujamäärä kasvoivat hieman edellisvuodesta. Kirjastoissa järjestettiin erilaisia tapahtumia yli 1 000 kpl, joista 9,5 % Suomi 100 -rahoituksella. Uusi kirjastolainsäädäntö muutti alueellisen kirjastotoiminnan 1.1.2018 lähtien puoltamalla alueellisia kehittämistehtäviä tekevien kaupunginkirjastojen määrän yhdeksään. Lahti vastaa nyt osaamisen kehittämisestä. Lappeenrannan kaupunginkirjastolla ei ole enää maakuntakirjastovelvoitteita. Muutoksella ei ole vaikutuksia kirjastojen asiakaspalveluun.

ARTTU2-kuntalaistutkimuksen tulosten (2017) mukaan Lappeenrannassa kuntalaiset olivat tyytyväisiä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin. Asteikolla 1 – 5 näiden palveluiden kokonaisarvosana oli 4,15. Erityisesti kaikille avoin kirjasto on ollut kuntalaisten suosiossa jo useissa kyselyissä peräkkäin. Varsinkin kirjastopalvelujen hoitaminen Lappeenrannassa sai erityistä kiitosta arvosanalla 4,44. Lappeenrannassa kirjaston saavutettavuutta on parannettu muun muassa itsepalvelua lisäämällä. Viestintää kulttuuri- ja liikuntapalveluista on johdonmukaisesti kehitetty ja näin lisätty kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia.

Kulttuuritoimi saavutti pääosin valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteensa. Kulttuuritoimen toimintakate - 9 miljoonaa euroa toteutui talousarviossa suunnitellusti, ja menot olivat 0,35 miljoonaa euroa budjetoitua pienemmät.

Museotoimi saavutti tavoitteensa. Museoiden asiakaskäyntien määrä kuitenkin kasvoi hieman edellisvuodesta. Museoissa järjestettiin 84 erillistä tapahtumaa, ja Yhdessä-työpajatoiminnalla on lisätty asiakkaiden ja kansalaisten osallisuutta. Museotoimi on ylläpitänyt tavoitteidensa mukaisesti yhteistyötä alueellisissa ja kansainvälisissä verkostoissaan.

Orkesteritoimi saavutti taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteensa hyvin. Orkesteritoimen toimintakate -1,34 miljoonaa euroa alittui 8 845 eurolla, ja tulostavoitteet saavutettiin lähes täysin (alitusta n. 2 000 euroa). Konsertteja järjestettiin 61, mikä ylitti tavoitetasoa 40 - 50 esitystä vuodessa. Orkesterin ohjelmapolitiikkaa suunnattiin enemmän yleisölähtöiseen suuntaan, mikä näkyy kuulijamäärän kasvamisella 13 226 kuulijaan. Saimaa Sinfonietta -yhteistyötä toteutettiin suunnitellusti, ja orkesteri esiintyi Pietarissa Suomi 100 v.-juhlakonsertissa.

Teatteritoimi saavutti osan talousarviotavoitteistaan. Näytösten katsojaluku kasvoi vuodesta 2016 ollen vuonna 2017 lähes 35 000 katsojaa (2016: n. 31 000 katsojaa). Suuren näytämön täyttöaste (62 %) saavutti tavoitetasoa n. 60 %, mutta pienen näytämön osalta tavoitteesta jäätin hieman. Keskimäärin täyttöastetavoite täyttyi. Teatteri saavutti euro-määräiset tavoitteensa ja pystyi alittamaan toimintakatteensa 135 514 eurolla.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	Toimintakate, tot. -9,0 milj. €
	Toimintakate, bud. -9,4 milj. €
	Toteuma 96,1 %
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunta pitää kirjastojen tarjoamaa palveluvalikoimaa erittäin monipuolisena ja tärkeänä palveluna kuntalaisille. Kirjastojen rooli tapahtumakeskuksena parantaa koko kaupungin elinvoimaisuutta ja viihtyisyyttä, mikä näkyy myös kuntalaistutkimuksen tuloksissa.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden toimintakate alittui noin 0,3 miljoonaa euroa talousarvioon nähden. Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitellusti.

Liikuntatoimi onnistui toiminnallisissa tavoitteissaan hyvin. Useat liikunta- ja leikkipaikkojen kunnostushankkeet ovat lisänneet kohteiden käyttöastetta. Tilavarausten määrä on ollut jatkuvassa kasvussa, ja pääurheilukeskusten varausaste on ollut tavoitteen mukaisesti yli 70 %.

Liikkuvien asukkaiden määrän, ylipainon ja päihteyden käytön sekä ikäihmisten toimintakyvyn vahvistamisen mittareiden toteutumista ei ole avattu toimintakertomuksessa. Ohjattujen liikuntaryhmien (126 kpl) kävijämäärä on ollut noin 1 500 kävijää viikossa. Liikunnanohjaajat ovat järjestäneet luentoja, asiakaskäyntejä, mittauksia ja kampanjoita ihmisten liikkumisen edistämiseksi.

Liian vähän liikkuvien asukkaiden liikunnan edistämistä on toteutettu suunnitellusti liikuntaneuvonnan, työttömien liikuntaryhmien sekä BMI-korttien avulla. Vuonna 2017 ylipainoisten BMI-kortin avulla omatoimisen liikunnan, terveellisen ruokavalion ja painonpudotuksen aloittajia on ollut 308, joista uusia vuonna 2017 yhteensä 37. Liikuntaneuvonnassa on tehty laajaa poikkihallinnollista työtä myös sosi-aali- ja terveystalouden ammattilaisten kanssa.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	Toimintakate, tot. -7,7 milj. €
	Toimintakate, bud. -7,9 milj. €
	Toteuma 96,6 %
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunta pitää liikunnanohjauspalvelujen määrää ja laatua erittäin hyvänä. Haasteena on nykyisen kunnossapitohenkilöstön ja työnjohdon eläköityminen lähivuosina. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että palveluiden jatkuvuus varmistetaan onnistuneilla rekrytoineilla.

Kaupungin tulisi hyödyntää liikunta- ja urheilumatkailun suuret mahdollisuudet kaupungin tunnettuuden lisääjänä.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kehitystä liikuntaneuvontamuodoista ja -palveluista tiedotetaan tehokkaasti, jotta mahdollisimman moni kuntalainen osaa hakeutua palveluiden piiriin.

ELINVOIMA JA KAUPUNKIKEHITYS

Elinvoiman ja kaupunkikehitys toimialan toiminta ja talous toteutuivat pääosin ennakkodusti. Toimiala on toiminut valtuustoon nähden sitovien toiminnallisten tavoitteiden mukaisesti. Yhdyskuntatekniset palvelut -kyselyn tulosten perusteella laadulliset tavoitteet on saavutettu. Tavoitteiden ja toteutumasta raportointi ei ole ollut kovin täsmällistä tai ohjaavaa (esim. "maapolitiikan hoitaminen").

Wirma yrityspalvelut on siirretty elinvoiman ja kaupunkikehitys toimialalle.

Valtuustoon nähden sitoviin eriin nähden rakennusvalvonnan toimintakate jäi talousarviotavoitteesta 0,1 miljoonalla eurolla ja tilakeskus 1,4 miljoonalla eurolla. Elinvoiman ja kaupunkikehitys toimialan toimintakate ilman tilakeskusta toteutui 4,8 miljoonaa euroa talousarviota parempana.

Kaupunkikehityksen sitovuustason, joka kattaa kaupunkikehityksen yhteiset, elinkeinopalvelut, kaupunkisuunnittelun, maaomaisuuden hallinnan, kadut ja ympäristön sekä projektitoiminnan, toimintakate ylittyi viidellä tuhannella eurolla.

Maaomaisuuden myyntituotot toteutuivat 4 920 000 euroa budjetoitua parempana. Keskeinen syy tähän oli uuden maapoliittisen ohjelman hyväksyminen 20.2.2017, mikä yhtenäisti tonttien myyntihintoja ja vuokria. Vuoden 2017 loppuun mennessä vanhoja vuokratontteja oli mahdollista ostaa aiemman maapoliittisen ohjelman mukaisilla hinnoilla. Myyntituottojen ylityksestä on sidottu 2,3 miljoonaa talousarvion mukaisesti investointien rahoittamiseen.

Rakennusvalvonnan toimintatuotot jäivät 174 000 euroa alle talousarviossa asetetun tavoitteen. Vaikka rakennusvalvonnan kulut toteutuivat talousarviota pienempinä, jäi rakennusvalvonta kuitenkin toimintakateavoitteesta 127 000 euroa.

Tilakeskuksen toimintatuotot alittuivat käyttösuunnitelmaan nähden 10,1 miljoonalla eurolla ja toimintakulut olivat 8,9 miljoonaa euroa suunnitelmasta pienemmät. Toteutunut toimintakate oli siis 1,4 miljoonaa euroa toteutunutta pienempi. Tämä johtuu pääomavuokraan sisältyneen katteen siirtymisestä Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:lle 1.6.2017 alkaen. Tilakeskuksen toiminnot siirrettiin LATO -konserniin. Rakennukset ovat edelleen kaupungin omistuksessa.

Maankäytön ja asumisen vastuualueen toiminnalliset tavoitteet toteutuivat hyvin eri tehtäväalueilla. **Yksityisteiden** avustusta on toteutettu edellisvuotta vastaavassa laajuudessa. **Kaavoitusta** koskevat tavoitteet pääosin saavutettiin, ja suurin osa suunnitelluista kaavoista valmistui tai otettiin valmisteluun. **Kiinteistö- ja mittaus-toimi** onnistui riittävän tonttivarannon varmistamisessa sekä strategiaan perustuvissa tavoitteissaan. **Rakennusvalvonta** onnistui

toiminnallisissa tavoitteissaan; rakennusluvut käsiteltiin tavoiteajassa, eikä lupapäätöksistä tehty valituksia.

Kadut ja ympäristöt -vastuualue onnistui rakentamaan keskeneräisiä katuja valmiiksi suunnitellussa laajuudessa. Yhdyskuntateknisten palveluiden (liikennealueiden ylläpito, puistojen hoito ja katuvalaistus) laatua koskevan asiakaskyselyn tulokset olivat tavoitteen mukaiset ja parantuivat hieman edellisvuodesta. Vastuualueen strategian mukaisiin tavoitteisiin perustuvat toimenpiteet on raportoidun mukaan pääosin toteutettu. Vastuualueen toimintakate toteutui 0,6 miljoonaa euroa suunniteltua heikompana.

Lappeenrannan seudun ympäristötoimi alitti hieman budjettinsa ja toteutti tavoitteen mukaisesti ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista 82 % (tavoite 75 %).

Etelä-Karjalan maaseututoimi on toteuttanut toimintaansa suunnitellusti ja tukipäätökset on pysytetty antamaan tavoiteajassa.

Etelä-Karjalan pelastuslaitos saavutti pääosin hyvin toiminnalliset tavoitteensa.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN (ilman tilakeskusta)	Toimintakate, tot. -2,95 milj. €
	Toimintakate, bud. -7,74 milj. €
	Toteuma 38,1 %
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Elinvoiman ja kaupunkikehityksen toimialan vastualueet onnistuivat tavoitteissaan pääsääntöisesti hyvin vuonna 2017. Merkittävimpiin talousarviopoikkeamiin vaikuttivat mm. konsernirakenteen järjestelyt.

Erityisiä onnistumisia olivat kiinteistöjen myynnin odotettua parempi toteutuminen ja tonttien

kasvaneeseen kysyntään vastaaminen sekä asuintonttien että yritystonttien osalta.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että rakennusvalvonta on siirtynyt kokonaan sähköiseen lupien käsittelyyn ja valvontaan.

Elinvoiman ja kaupunkikehitys toimialan tavoitteiden arviointi tilinpäätöstietojen perusteella on joidenkin tavoitteiden osalta haasteellista, sillä raportoidut toteumatiedot eivät kaikilta osin vastaa asetettuun tavoitteeseen. Valtuustoon nähden sitovat toimialan tavoitteet on esitetty tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan joiltakin osin liian yleisellä tasolla. Tarkastuslautakunta kannustaa edelleen tavoitteiden arvioitavuuden kehittämiseen tulevien talousarvioiden valmistelussa.

Tarkastuslautakunta pitää kaupunkisuunnittelun osallistavaa toimintatapaa hyvänä mallina. Näin asukkaat, toimijat ja yritykset otetaan mukaan suunnitteluun ennen kuin varsinainen suunnittelu on käynnistynyt.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että kaupunkilaisten tyytyväisyys asuinympäristöön oli kyselytutkimuksen mukaan laskenut vuosien 2015 ja 2016 tasosta, ja oli kyselyssä käytetyistä verrokeista heikoimmalla tasolla, 3,59 (asteikolla 1-5). Vuoden 2016 arvosana oli 3,82. Tarkastuslautakunta kysyy, onko kehityksen taustalla olevia muuttujia ja syitä selvitetty tarkemmin, ja miten kehitykseen aiotaan reagoida.

Wirma yrityspalveluiden siirtyminen elinvoiman ja kaupunkikehitys toimialalle on vahvistanut toimialan kykyä palvella yritysasiakkaita. Wirma tekee tiivistä yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa ja kykenee välittämään yritysten tarpeita oppilaitoksiin. Toimintaa tulee kuitenkin edelleen kehittää, jotta mahdollisimman moni yritys tiedostaisi tämän potentiaalin ja käyttäisi enemmän opiskelijointa erityyppisissä tehtävissä.

KONSERNIYHTIÖIDEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kuntalain mukaan valtuusto asettaa talousarviossa ja -suunnitelmassa kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu vuoden aikana puolivuotiskatsauksen yhteydessä sekä tilinpäätöksessä.

Tilinpäätökseen sisältyvät rahoitus- ja investointiryhmän kattavat analyysit yhtiöiden tilinpäätöksistä. Analyysit antavat hyvän kuvan yhtiöiden talouden olennaisimmista tunnusluvuista, talouden kehittymiseen vaikuttaneista seikoista sekä haasteista ja riskeistä. Taloudellisten tunnuslukujen tulkinnassa on huomioitu yhtiöiden toiminnan erilainen luonne.

Merkittävimpiä muutoksia konsernirakenteessa

Lappeenrannan konsernirakenteessa tapahtui useita muutoksia vuoden 2017 aikana. Muutokset johtuivat pääosin kaupungin organisaatiouudistuksesta. Osaan toimenpiteistä vaikutti valmisteilla oleva sote- ja maakuntauudistus.

Merkittävin rakenteellinen muutos oli **Lappeenrannan Toimitilat -konsernin (Lato)** toiminnan käynnistäminen 1.6.2017 alkaen. LATO-konserni muodostui kun kaupungin teknisen toimen Tilakeskus, Lappeenrannan Yritystila-konserni, Williparkki Oy ja Wirma Lappeenranta Oy yhdistyivät. Lisäksi perustettiin uusi yhtiö: Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy. Konsernin emoyhtiönä toimii Lappeenrannan Toimitilat Oy, joka muodostettiin Lappeenrannan liiketoiminnat Oy:stä. Kaupungin toimitilahallinta siirtyi osaksi yhtiötä 1.6.2017 alkaen. Rakennusten omistusta ei siirretty tässä vaiheessa yhtiön taseeseen, koska siirron verotuksellinen kohtelu säilyi epäselvänä.

LATO -konsernin liikevaihto vuonna 2017 oli 23,3 miljoonaa euroa. Vuosina 2018 - 2021 liikevaihdon arvioidaan nousevan lähelle 40 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 konsernin tuloksen arvioidaan muodostuvan positiiviseksi vajaat 300 000 euroa. Kasvavien poistojen ja rahoituskulujen takia vuosien 2019 - 2021 tulos saattaa jäädä negatiiviseksi. Lappeenrannan Toimitilat Oy:n hallitus on todennut, että Lappeenrannan Toimitilat -konsernin yhtiöiden ja tilakeskuksen alkuperäiset talousarviot ovat voimassa soveltuvien osin organisaatiouudistuksen jälkeenkin.

Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:n, joka Laton tytäryhtiönä hallinnoi kaupungin palvelutoiminnassa käyttämiä rakennuksia, käsittely tuloverotuksessa on toistaiseksi epäselvä. Hallinto-oikeuden ratkaisun mukaan yhtiön menot eivät ole vähennyskelpoisia, mutta tulojen veronalaisuuteen ratkaisussa ei otettu kantaa. Kaupunki hakee muutosta hallinto-oikeuden ratkaisuun ja verottajalta ennakkoratkaisua vuoden

2018 tulojen verostatuksesta. Vuoden 2017 osalta Kuntakiinteistöt maksaa tuloveron ja tämän vuoksi Lato emoyhtiönä on pääomittanut yhtiötä. Veron lopullisuus ratkeaa myöhemmin.

Kevään 2018 aikana kaupunginhallitus on hyväksynyt uudet periaatteet rakennusten hallinnoinnin väliaikaisiksi järjestelyiksi veroasioiden muutoksen haun ajaksi. Kaupunginhallitus on antanut konsernihallinnon tehtäväksi valmistella kaupungin ja Lappeenrannan Kuntakiinteistöt Oy:n väliseen sopimukseen toimitilojen hallinnoinnista ja hoidosta muutoksen, jolla investointien ja vuosikorjausten toteuttaminen todetaan kaupungin vastuulla olevaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että kaupungin oman palvelutuotannon käyttöön tulevat uudisrakennukset ja omassa käytössä olevien rakennusten peruskorjaus- ja pieninvestointihankkeet tehtäisiin kaupungin omaan taseeseen.

Saimaan Tukipalvelut Oy:n taloudelliset tavoitteet toteutuivat budjetoitua paremmin. Omavaraisuusasteella mitattuna (36,9 %) yhtiön vakavaraisuus on hyvä ja parantunut edellisestä vuodesta (33,2 %) hyvän tuloksen ansiosta. Vuoden 2017 aikana valmisteltiin yhtiön tekstiilipalvelujen liiketoiminnasta luopumista. Liiketoimintaa ei lopulta myyty ulkopuoliselle taholle. Tarkoituksena on, että Eksote kasvatasi omistustaan Saimaan Tukipalveluista ja liiketoimintaa rajataan tiukentuvien inhouse-kriteerien puitteissa.

Wirma Lappeenranta Oy:n operatiivinen toiminta siirtyi osaksi kaupungin perusorganisaatiota 1.1.2017 lukien. Yhtiö oli edelleen osa Lappeenrannan Toimitilat -konsernia, kunnes sen omistus siirtyi vuoden 2018 alusta suoraan kaupungille.

Kaupunki myi omistussuutensa **Etelä-Karjalan Työkunto Oy:stä** Eksotelle. Sote- ja maakuntauudistuksen myötä kaupungilla ei katsottu olevan aiempaa intressiä omistaa yhtiötä. Kaupunki sopi Etelä-Karjalan liiton kanssa järjestelystä, jolla liitto **vetäytyi Saimaan lentoasema säätiöstä**.

Konserniohjausta on korostettu uudessa kuntalaissa. Omistajaohjauksella ja konsernivalvonnalla on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisöjen toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Keskeiset välineet tähän ovat kunnan edustajien päätösvallan käytön ohjaaminen yhtiökokouksessa, tavoitteiden asettaminen sekä konserniyhteisöjen toiminnan, suunnittelun, raportoinnin ja riskienhallinnan ohjeistaminen konserniohjeella. Lappeenrannan kaupunginvaltuusto on 16.10.2017 § 114 hyväksynyt kaupungin uuden konserniohjeen. Kaupungin johtamisjärjestelmän uudistuksen yhteydessä on muodostettu omistajaohjausryhmä. Omistajaohjausryhmän tehtävänä on valmistella asioita, joissa konserniyhtiö tarvitsee kaupunginhallituksen omistajaohjauspäätöksen sekä yhtiöiden yhteisiä kehitysasioita.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kuntakonsernin merkitys on huomioitu hyvin kaupungin johtamisessa.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota Lato Oy:n sekä erityisesti Satu Oy:n ammattitaitoisen vakinaisen henkilöstön ja sijaisten onnistuneeseen rekrytointiin.

Satu Oy:n sairauspoissaolot ovat laskeneet monena vuonna, mikä on hyvä asia. Satu Oy:ssä on kuitenkin paljon raskasta ja kuormittavaa työtä, joten työhyvinvointiin ja työkyvyn ylläpitämiseen pitäisi tarkastuslautakunnan mielestä kiinnittää myös jatkossa erityistä huomiota.

Muut arviot

Henkilöstö

Kaupungin tilinpäätöksessä on selostettu kaupungin henkilöstörakenteeseen ja -menoihin, henkilöstön hyvinvointiin ja sairastavuuteen sekä osaamisen ylläpitoon liittyviä tietoja. Tarkastuslautakunta on tehnyt kertomuksesta seuraavat havainnot:

- **Henkilöstön kokonaismäärä laski edelleen.** Kaupungin henkilöstön määrä väheni 13 työntekijällä (v. 2016 vähennys 50 henkilöä edelliseen vuoteen nähden). Henkilöstömäärä oli 2 192.
- Henkilöstön **rekrytointitilanne säilyi edelleen hyvänä**, ja avoinna oleviin tehtäviin on riittänyt hakijoita.
- Työntekijöiden eläköitymisikä nousi hieman olleen keskimäärin 63,6 vuotta (ed. vuonna 63,4 v.), joten Lappeenrannan tilanne on valtakunnallisen keskiarvon tasolla.
- **Henkilöstömenot laskivat.** Henkilöstömenot vähentyivät 5,7 % tilikaudesta 2016. Kun vuonna 2016 tehty eläkevaraus poistetaan, on vertailukelpoinen henkilöstömenojen vähennys 3,5 %. Vähennykseen vaikuttivat erityisesti ns. kilpailukyky sopimukseen liittyvät lomarahaleikkaukset.
- **Varhaiseläkemenoperusteiset maksut vähenivät.** Erityisesti organisaatorakenteen muutoksilla ja työterveyshuollon painopisteen siirtymisellä ennaltaehkäisevään suuntaan on ollut vaikutusta tähän myönteiseen kehitykseen.
- **Henkilöstökyselyn tulokset laskivat.** Kyselyn kokonaiskeskiarvo oli 3,61, kun se vuonna 2016 oli 3,69 ja vuonna 2015 lähes samalla tasolla (3,68). Vaikka kaupungin tyytyväisyyden kokonaistilanne on edelleen melko hyvää tasoa (erittäin tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä Lappeenrannan kaupunkiin työnantajana oli 80,3 % vastaajista), niin tästä huolimatta tulosten laskun taustat ja syyt pyrkiä selvittämään tarkkaan. Koska tuloksissa on merkittäviä työyksikkökohtaisia eroja, tulisi löytää ne erityiset kehitystarpeet yksikkökohtaisesti, joilla työhyvinvointia voidaan lisätä.
- **Terveysperusteiset sairauspoissaolot lisääntyivät.** Vuonna 2017 terveysperusteisia sairauspoissaoloja oli keskimäärin 11,7 kalenteripäivää henkilöä kohden, kun edellisenä vuotena vastaava luku oli 10,6 pv. Sairauspoissaolojen lisääntymisestä huolimatta terveysperusteiset sairauspoissaolot olivat edelleen vertailukaupunkeja alhaisemmalla tasolla. Kevan tilastojen perusteella kuntasektorin sairauspoissaolot ovat 16 pv/henkilö.
- **Terveyden edistämiseen ja omaehtoiseen liikkumiseen on panostettu.** Yhtenä keinona on

ollut liikunta- ja kulttuurisetelit, joita on annettu henkilöstölle 100 eurolla henkilöä kohden. Liikunta- ja kulttuurisetelit ovat saaneet myönteistä palautetta henkilöstöltä.

Tarkastuslautakunta antaa kaupungin henkilöstöpolitiikasta ja henkilöstöhallinnosta myönteisen palautteen. Henkilöstökyselyn tulokset tulee kuitenkin ottaa yhtenä signaalina siitä, että henkilöstön työhyvinvoinnin ja osaamisen kehittämistä tulee jatkaa yhtenä tärkeänä johtamisen painopistealueena jatkossakin. Sairauspoissaolojen määrän noususuhdanteen toivotaan kääntyvän. Sairauspoissaolojen määrällä on suora yhteys myös kustannuskehitykseen ja myös tämän vuoksi henkilöstön jaksamiseen on tärkeää kiinnittää huomiota edelleen.

Assistenttipalvelut ja asiakirjahallinto

Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopistealueena oli vuonna 2017 konsernipalveluihin kuuluvat assistenttipalvelut ja asiakirjahallinto.

Assistenttipalveluiden vastuualueeseen kuuluvat konsernihallinnon ja toimialojen toimistopalvelut. Assistenttipalvelujen ulkopuolella ovat asuntotoimi, maakunnallinen palvelutoiminta ja konserniyhtiöt. Tiimissä on työskennellyt vuonna 2017 n. 44 henkilöä ja vuoden 2018 alusta lukien n. 40 henkilöä.

Vuoden 2017 budjetti on ollut 1,45 miljoonaa euroa ja tilikauden toteuma 1,4 miljoonaa euroa. Talousarvio on alittunut 45 941 eurolla.

Toimistopalvelupäällikkö vastaa tiiminvetäjänä ja assistenttien esimiehenä assistenttipalvelujen organisoinnista ja kehittämisestä. Tiimiläiset vastaavat osaltaan yleisistä toimistotöistä, johdon assistenttipalveluista, henkilöstöpalveluiden tukitehtävistä, talouden tukipalveluista, verkkosivujen päivityksistä ja ylläpidosta, viranhaltijapäätösten täytäntöönpanosta sekä joukosta erityistehtäviä.

Tiimin yhteisenä tavoitteena on ollut prosessien kehittäminen ja sujuvoittaminen, mielekkäät työtehtävät ja työmäärät sekä tyytyväiset työntekijät, asiakkaat ja tehokkuus.

Talouden tukipalveluita ovat ostolaskujen keskitetty tiliointi, laskutuksia, maksuosoituksia, määrärahasiirtoja, kassapankkiohjelman pääkäyttäjäyys, tasetiliselvityksiä, rakennusomaisuusrekisteri, rakennusten käyttökustannusten toteumat sekä sisäisten vuokrien laskenta, urakka- ja konsulttisopimuksien asiakirjat.

Henkilöstöhallinnon tukipalveluihin kuuluvat mm. toimialojen neuvonta ja ohjaus henkilöstöasioissa, TTES:n, OVTES:n asiantuntijat, henkilöstöetuudet, kulunvalvonta ja työajanseuranta, puhelimet, henkilöstön muistaminen ja palkitseminen, luottamushenkilöiden pitkistä palveluajasta palkitseminen, KuntaRekryn pääkäyttäjäys ja muut vastaavat hr-tukipalvelut.

Erityistehtäviä ovat asiakasmaksuista päivähoitolaskutus, Hysin palveluverkkoselvitykset, oppilasnusteat, oppilaaksi ottaminen, oppilashallinnon toimistotehtävät, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimen toimistotehtävät, maaomaisuuteen, kaupunkisuunnitteluun, kadut- ja ympäristöön ja rakennusvalvontaan liittyvät toimistotehtävät.

Prosesseja kehitetään jatkuvasti. Esimerkkinä on mainittu koulutulokkaiden oppilaaksi ottamisen prosessi ja sen sähköistäminen. Tukipalveluiden kehittämiselle haastetta tuo substanssin tuntemus, ja nykyisten käytäntöjen hajanaisuus. Tiimiyttyämisellä onkin pyritty yhtenäistämään käytäntöjä yli toimialarajojen ja tasaamaan myös työmääriä eri toimialojen tukipalveluiden välillä.

Asiakirjahallinto -tiimiin kuuluu noin 12 henkilöä. Tiimin tehtäviin kuuluu mm. huolehtia, että tarvittava ja laissa edellytetty tieto löytyy ja että säilytys on asianmukaista. Asiakirjahallinto on asiakirjatiedon hallintaa koko sen elinkaaren ajan.

Isoja muutoksia ja kehittämistarpeita tuovat sähköinen arkistointi sekä henkilötietolain korvaava EU:n tietosuoja-asetus (GDPR). Merkittävä määrä asiakirjojen säilyttämistä koskevaa lainsäädäntöä on tarkoitus koota yhteen. Kaupungin tavoitteena on kulkea kohti paperitonta Lappeenrantaa. Sähköistä arkistointia varten laaditaan tiedonohjaussuunnitelmaa.

Tarkastuslautakunta pitää toimivia tukipalveluita ja asiakirjahallintoa erittäin tärkeinä organisaation tuloksellisen toiminnan mahdollistamisessa. Sähköinen arkistointi nähdään välttämättömänä kehityssuuntana. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana henkilöstön laajaa osallistamista tiimien ja prosessien kehittämistyössä.

Tarkastuslautakunta toteaa että tiimiyttyäminen on ollut hyvä suunta, koska sähköiset palvelut vaativat myös entistä sujuvampia ja yhdenmukaisempia prosesseja koko organisaatiossa.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota riittävien henkilöstövoimavarojen turvaamiseen myös tulevien eläköitymisen jälkeen. Tämä edesauttaa henkilöstön työssä jaksamista ja myös varmistaa toiminnan jatkuvuuden ja häiriöttömyyden esimerkiksi sijaistustilanteissa.

Hankinnat ja kilpailutukset

Tarkastuslautakunnan vuoden 2017 arviointityön yksi painopiste oli hankinnat ja kilpailuttaminen.

Hankinta-, osto- ja sopimusosaamisen merkitys on korostunut ja korostuu entisestään hankintalainsäädännön vaatimusten tiukentumisen ja hankittavien kokonaisuuksien (mm. ostopalvelut) kasvun vuoksi. Hankintojen onnistumisella on myös iso merkitys kaupungin kustannusten, riskienhallinnan ja myös alueen elinvoimaisuuden osalta. Kaupungin strateginen tavoite on "Hankinnat kuntoon". Hankinnoissa pyritään huomioimaan vastuullisuutta, kestävästä kehitystä ja myös työllisyysvaikutuksia.

Tarkastuslautakunta korostaa, että hankinnat ovat erittäin tärkeä alue ja kilpailutukset tulee pyrkiä toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan siten, että hankintoja jäisi omaan maakuntaan.

Kaupungin hankintapalveluiden henkilöstöresurssi on 4 henkilöä ja yksikön vastuulla on kilpailuttaa seudun yhteisiä hankintoja Etelä-Karjalassa.

Hankintatoimintaa on kehitetty mm. toteutettujen hankkeiden avulla. Alueellisessa Innovaatiohankkeessa on ollut tavoitteena proaktiivinen vuoropuhelu hankinnoista ja hankkeiden kehittämisestä yrittäjien kanssa. Käynnissä on ollut myös Hankinnat Etelä-Karjalassa kuntoon -hanke.

Tarkastuslautakunta suhtautuu myönteisesti toteutettuihin hankintaprosessien kehittämistoimenpiteisiin. Yrityssektorin kanssa yhteistyössä toimiminen on kannatettavaa jatkossakin.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Yleistä

Toimintakertomuksen sisäisen valvonnan selonteossa on esitetty kaupunginhallituksen arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupunginhallituksen selontekoa varten toimialat ovat koonneet omat selontekonsa. Lisäksi arvioinnissa on käytetty sisäisen ja ulkoisen tarkastuksen havainnot. Selonteossa on siitä annettujen ohjeiden mukaisesti käsitelty eri sisäisen valvonnan osa-alueita ja selonteko on tarkastuslautakunnan mielestä riittävän kattava.

Selonteon mukaan kaupungin sisäisen valvonnan todettiin olevan pääosin hyvällä tasolla eikä merkittäviä sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan puutteita ole todettu tilikaudella.

Toimintakertomuksessa on raportoitu myös riskeistä ja epävarmuustekijöistä, joista merkittävimmiksi nostettiin sote- ja maakuntauudistus, työllisyyden kehitys ja sisäilmaongelmat. Kaupungin investointiohjelma on raskas ja sen johdosta konsernin lainakannan ennakoidaan olennaisesti kasvavan. **Ta-**

louden riskeihin on pyritty varautumaan pitkäjänteisellä taloussuunnittelulla, mutta erityisesti sote- ja maakuntauudistuksen jälkeinen taloustilanne on asia, joka vaatii erityistä strategista taloussuunnittelua talouden riskien minimoimiseksi. Talouden epävarmuustekijöihin vaikuttaa Lappeenrannassa merkittävästi myös Venäjän talouden tilanne.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty pääsääntöisesti asianmukaisesti. Toimialojen johtaminen on kytketty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämiseen, mikä on tärkeää niiden toimivuuden takaamiseksi.

Kaupungissa on kehitetty kokonaisvaltaisen riskienhallinnan menettelytapoja ja jalkauttamista osaksi talousarvio-, tilinpäätös- ja strategiaprosessia. Tarkastuslautakunta pitää tätä erittäin hyvänä asiana.

Sopimustenhallinta

Sopimustenhallinnassa on todettu edelleen puutteita, jotka tulisi ratkaista ja saattaa sopimustenhallinta riittävälle tasolle. Tämä on erittäin tärkeää myös tulevaa sote- ja maakuntauudistusta silmällä pitäen, koska kaupungin tulee voida esittää maakunnalle sinne siirtyvät sopimukset ja toisaalta varmistua siitä, että kaupungin vastuulle jäävät sopimukset ovat tarpeellisia ja ajan tasalla ja, että niiden mukaan toimitaan.

Kaupungin uudeksi asianhallintajärjestelmän työkaluksi on valittu M-Files. Järjestelmässä toteutetaan myös sopimustenhallinta ja tämän käyttöönotto on menossa. Sopimusten rekisteröinnissä uuteen järjestelmään on erittäin tärkeää varmistaa, että sopimukset tallennetaan yhtenäisillä käytännöillä ja tähän

annetaan riittävä ohjeistus ja koulutus. Kaupunkikonsernin sopimustenhallinnan ohjeistus tulee laatia.

Tilikauteen 2016 liittyen kaupungin sopimustenhallinnassa havaittiin puutteita, joihin myös tilintarkastaja kiinnitti huomiota tilintarkastuskertomuksessa ja -pöytäkirjassa. Kaupunginhallitus on tilintarkastuspöytäkirjaa käsitellessään todennut, että sopimushallinta tulee varmemmaksi, kun uusi sopimusrekisterijärjestelmä otetaan käyttöön ja sen käyttö tulee velvoittavaksi. Tarkastuslautakunta seuraa sopimushallinnan kehittymistä, koska sen asianmukaisuus on keskeinen sisäisen valvonnan järjestämisen kannalta.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunginhallituksen tulee varmistaa, että sopimustenhallintaan laaditaan riittävä ohjeistus koko kaupunkikonsernille.

EU:n tietosuoja-asetus

EU:n tietosuoja-asetusta aletaan soveltaa 25.5.2018. Kaupunki on aloittanut EU:n tietosuoja-asetukseen valmistautumisen ja koonnut toimenpiteitä, joihin sen tulee ryhtyä. Tilintarkastus suoritti tietosuojaan liittyvän tarkastuksen ja tarkastuksessa keväällä 2018 todettiin, että osa toimenpiteistä oli vielä kesken eikä niitä ollut aikataulutettu.

Kaupungilla on nimetty tietosuojavastaava sekä tietosuojaryhmä. Tietosuojaryhmässä on edustettuna kaikki merkittävät toimialat. **Henkilöstön koulutuksella tietosuojaan ja tietoturvaan on keskeinen merkitys niitä koskevien riskien minimoimiseksi.**

Yhteenveto

Kaupunkikonserni saavutti toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteensa pääsääntöisesti hyvin vuonna 2017. Kuntalaisten palvelut kyettiin tuottamaan edelleen laadukkaasti. Lappeenranta 2028 -strategiaa on toteutettu valtuustokaudella ja tarkastuslautakunnan arvion mukaan strategiaa on noudatettu hyvin. Strategisten tavoitteiden laadinta- ja seurantaprosessia on myös kehitetty. Tarkastuslautakunta pitää uutta Lappeenranta 2033 -strategiaa hyvänä suunnitelmana tuleville vuosille, ja pitää tärkeänä että strategian toteutumisen mittaaminen ja seuranta järjestetään tarkoituksenmukaisella tavalla tulevissa tilinpäätöksissä ja muissa raportoinneissa.

Lappeenrannan kaupungin talouden tasapainotusohjelma vuosille 2014 - 2016 toteutui suunnitellusti. Valtuuston kesäkuussa 2016 hyväksymän käyttötalouden tasapainottamisohjelman 2017 - 2018 tavoitteena on vahvistaa kaupungin talouden kantokykyä vastaamaan tulevien vuosien merkittävään investointitason kasvuun. Vuosien 2017 - 2018 talousohjelman myötä vuosikate tulee parantumaan, mutta lainakanta kasvaa väistämättä merkittävien investointien myötä. Talouden tasapainosta ja kantokyvystä tulee huolehtia koko konsernin tasolla, mutta mielessä on pidettävä myös haaste kaupungin väkimäärän kehityksestä ja palvelujen laadun turvaamisesta säästöpainneidenkin keskellä.

Edellinen tarkastuslautakunta summasi päättyneen valtuustokauden positiivisia strategisia onnistumisia, ja nosti talouden tasapainottumisen lisäksi esiin esimerkiksi kuntalaisten lisääntyneen tyytyväisyyden asuin ympäristöönsä, koulutuksen piirissä olevien nuorten osuuden kasvamisen ja sähköisten palvelujen kehittymisen. Kehittämistä vaativat edelleen erityisesti työpaikkojen määrä, työllisyyden edistämis- ja aktivointitoimenpiteet, lentoliikenne ja kuntaimago. Alkaneen valtuustokauden toimintaa ja kehittämistä ohjaavalla Lappeenranta 2033 -strategialla pyritään monilta osin jatkamaan jo käynnistettyjä kehitysuria, ja tarkastuslautakunta pitää näitä kokonaisuuksia edelleen merkittävinä.

Sote- ja maakuntauudistus tulee määrittelemään kuntien tehtäviä ja taloutta uudelleen. Lappeenrannalle muutos ei tule olemaan niin merkittävä kuin monille muille kaupungeille, koska sosiaali- ja terveyssektori on jo Eksotessa. Joka tapauksessa muutokseen on syytä varautua ja huolehtia myös luottamushenkilöiden tilannekuvan ajantasaisuudesta.

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin henkilöstöä, johtoa, luottamushenkilöitä sekä tilintarkastajia yhteistyöstä. Kaupungin henkilöstö ja johto ovat sitoutuneesti toimineet kaupunkilaisten palvelujen hyväksi.

Tarkastuslautakunta edellyttää, että kuntalain mukaisesti kaupunginhallitus antaa vastineensa arviointikertomuksessa esiin nostettuihin havaintoihin ja selvityksensä niiden johdosta tehtäviin toimenpiteisiin 30.9.2018 mennessä:

- Sosiaali- ja terveyspalvelujen käytössä olevista kiinteistöistä voi muodostua kaupungille merkittävä taloudellinen riski. Lainsäädäntö ja neuvottelut kiinteistöjen tulevaisuudesta ovat edelleen kesken. Tarkastuslautakunta kysyy, miten kaupunginhallitus pyrkii varmistamaan, että siirtymävaihe saadaan sujumaan hyvin myös kiinteistöjen osalta.
- Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että kaupunkilaisten tyytyväisyys asuin ympäristöön oli kyse lytutkimuksen mukaan laskenut vuosien 2015 ja 2016 tasosta. Tarkastuslautakunta kysyy, onko kehityksen taustalla olevia muuttujia ja syitä selvitetty tarkemmin, ja miten kehitykseen aiotaan reagoida.
- Tarkastuslautakunta huomauttaa, että asianhallintajärjestelmän (M-Files) käyttöönotto viivästyi merkittävästi. Tarkastuslautakunnan kokemusten ja saadun palautteen perusteella käyttöönotossa on ollut ongelmia. Tarkastuslautakunta pyytää kaupunginhallitukselta selvitystä viivästyksen ja käyttöönoton ongelmien syistä ja suunnitelmista, miten varmistetaan järjestelmän toimivuus ja käyttäjien riittävä perehdytys tulevaisuudessa.
- Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunginhallituksen tulee varmistaa, että sopimustenhallintaan laaditaan riittävä ohjeistus koko kaupunkikonsernille. Tarkastuslautakunta kysyy, minkälaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.
- Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että korjausvelkaa ei ole tarkasteltu koko kiinteistökannan näkökulmasta, vaan pelkästään Kuntakiinteistöt Oy:n hoitovastuulla olevien ja palvelutuotannossa olevien kiinteistöjen osalta. Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä koko kaupungin kiinteistökantaa koskevasta korjausvelasta.

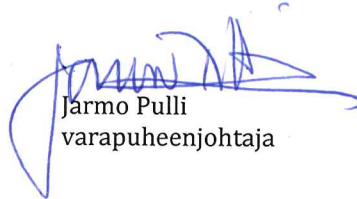
Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan lausuntoon ja esittää kaupunginvaltuustolle, että vuoden 2017 tilinpäätös hyväksytään ja kunnan taloutta ja hallintoa hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille myönnetään vastuuvapaus tilikaudelta 1.1.-31.12.2017.

Lappeenrannassa 15. toukokuuta 2018

LAPPEENRANNAN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tuula Lindh
puheenjohtaja

Jarmo Pulli
varapuheenjohtaja

Johanna Auranen

Teppo Herttuainen

Kirsti Lamminpää

Kullervo Lehtonen

Toni Mustola

Topi M. Riutta

Merja Virtanen